

Дуднік Ю.П., Заступник начальника управління ліцензування, акредитації та нострифікації МОН України
Казакова Н.Ф., Міжнародний гуманітарний університет (м. Одеса), к.т.н., декан ф-ту Комп'ютерних наук та інноваційних технологій

АНАЛІЗ ФУНКЦІЙ ТА ЗМІСТУ ДЕРЖАВНОЇ АКРЕДИТАЦІЇ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНИ НА ПРЕДМЕТ ЇХ ВІДПОВІДНОСТІ СВІТОВІЙ ПРАКТИЦІ

Приводяться результати аналізу функцій та змісту державної акредитації навчальних закладів України на предмет їх відповідності світовій практиці.

Results over of analysis of functions and maintenance of state accreditation of educational establishments of Ukraine are brought for the purpose their accordance to world practice.

Рішення про державну акредитацію установи освіти – відповідальний крок, що вимагає науково обґрунтованої технології оцінки. **Системотворчим елементом технології є перелік показників діяльності установи**, що розглядається як предмет оцінки на всіх етапах процедури оцінювання.

Перелік показників акредитації найчастіше піддається аналізу, критиці, вдосконаленню з боку академічної громадськості вищої школи. Скільки повинно бути показників діяльності вузу для повної об'єктивної оцінки його діяльності, які показники безпосередньо свідчать про якість освіти, чому не враховується, наприклад:

- віковий склад керівництва вузу та професорсько-викладацького складу;
- членство професорсько-викладацького складу в різних академіях;
- структура фінансування освітньої діяльності та інше?

Протягом останніх років ці та інші питання постійно піднімалися на сторінках друкованих та електронних видань.

Розглянемо діючий перелік показників системи акредитації з метою встановлення функцій та змісту державної акредитації навчальних закладів в Україні.

Аналіз зарубіжного досвіду акредитації освітніх установ і освітніх програм показує, що перелік показників, як правило, визначається органом акредитації і містить від 8 до 12 пунктів, які є єдиною системною інтегральною оцінкою діяльності установи:

- показники умов здійснення освітньої діяльності (концепція, кадри, учбові ресурси, фінансова спроможність);
- показники процесу (управління вузом, зміст освітніх програм, соціальна інфраструктура, механізм гарантії якості освіти і т.д.);
- показники результату (якість підготовки і затребуваність випускників, ефективність науково-дослідної і науково-методичної діяльності).

Систематизуючи загальноприйняті підходи у визначенні показників акредитації, як ілюстрацію приведемо переліки показників, використовуваних для вищих учбових закладів в США, Великобританії, країнах Західної і Східної Європи та в Україні (див. табл.).

Таблиця – Показники акредитації установ освіти

Показники	США, Західна асоціація	Велико- британія	Нідерланди	Румунія, проект CEPEC- UNESCO	Росія	Україна
Показники умов						
<i>Концепція освітньої діяльності, цілі, завдання</i>	+	-	+	+	-	+
<i>Професорсько-викладацький склад</i>	+	+	+	+	+	+
<i>Інформаційне забезпечення (бібліотека, комп'ютери)</i>	+	+	+	+	+	+
<i>Матеріально-технічні ресурси</i>	+	-	+	+	+	+
<i>Фінансовий стан</i>	+	-	-	+	-	-
Показники процесу						
<i>Чесність освітньої установи</i>	+	-	-	+	-	-
<i>Управління освітньою установою</i>	+	-	-	+	-	-
<i>Зміст освітніх програм</i>	+	+	+	+	+	+
<i>Структура підготовки кадрів</i>	-	-	-	-	+	+
<i>Можливість продовження освіти</i>	-	-	-	-	+	+
<i>Соціальна інфраструктура</i>	+	+	+	+	+	+
<i>Соціальна підтримка студентів</i>	+	+	+	+	+	+
<i>Довузівська підготовка та відбір</i>	-	-	-	-	+	+
<i>Міжнародна діяльність</i>	-	-	+	-	-	+
<i>Механізм гарантії якості освіти</i>	-	+	+	-	+	+
Показники результату						
<i>Успішність (якість освіти)</i>	-	+	+	-	+	+
<i>Затребуваність випускників</i>	-	-	+	-	+	+
<i>Наукові дослідження</i>	-	-	-	-	+	+
<i>Науково-методична діяльність</i>	-	-	-	-	+	+

Система показників державної акредитації, що склалася на сьогоднішній день, з урахуванням показників ліцензування, в основному, відповідає світовій практиці. Проте введення процедури комплексної оцінки установи не дозволило уникнути дублювання деяких показників в різних розділах акредитаційного процесу, їх неоднозначного тлумачення і, т.ч., це привело до того, що процедура встановлення однозначної відповідності вузу встановленим державним вимогам, в більшості своїй, зводиться до вироблення інтегрованої суб'єктивної думки членів експертної групи, яка на місці у вузі всього лише перевірила дані, надані ним, і встановлювала їх істинність, тобто виконала роботу контролюючого органу.

Зважаючи на вищесказане, з урахуванням позитивного вітчизняного досвіду проведення акредитації, досвіду аналогічних систем акредитації за кордоном, з урахуванням специфіки вищої школи в сучасних умовах, вже наступив час визначення переліку *однозначних* показників акредитації, який на даний момент можна було б вважати достатнім для *однозначної* інтегральної оцінки

ефективності діяльності вузу. Це дозволило б віднести вуз до відповідного типу установ вищої освіти і встановити його дійсну приналежність до однієї з видових груп. Т.ч. приналежність до видової групи не визначатиметься по назві вузу (академія, університет, інститут) і, відповідно, це дозволить розподілити підготовку фахівців по профільних учбових закладах і, вже як похідна цього положення, встановити дійсний акредитаційний рівень відповідної навчальної установи та можливість надання нею освітніх послуг згідно з державними вимогами. Цілком природно, що у міру розвитку вищої школи і зміни соціально-економічних умов система показників може зазнавати зміни. У доповіді представлена їх схема, яка базується на аналізі історії існування системи державної акредитації як в Україні, так і з урахуванням зарубіжного досвіду.

Інша проблема акредитації, це те, що діюча система показників для установ вищої освіти включає кількісні та якісні показники, які нібито експертно оцінюються в ході комплексної оцінки освітньої установи. При цьому, як постулат, кількісні показники експертами розглядаються як одна з характеристик якості діяльності – як «показник інтенсивності прояву якості». У доповіді роз'яснюється помилковість такої оцінки і пропонуються шляхи вирішення виниклої ситуації. Тут же показуються:

– недоліки діючої системи показників при обліку динаміки розвитку установи освіти за певний проміжок часу;

– недосконалість системи підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу;

– відсутність будь-яких вимог до адміністративного складу вузів та їх структурних підрозділів;

– відсутність гарантій перспектив стабільності функціонування учбового закладу на найближчі роки;

– контроль за якістю підготовки фахівців в період дії сертифікату про акредитацію,

а також інші актуальні питання акредитації освітніх систем в Україні в тому числі питання інтерактивної акредитації напрямів, спеціальностей, окремих освітніх програм на основі Єдиної бази даних МОН України, яка містила б найновіші показники діяльності вищих навчальних закладів, що зацікавлені в отриманні державної акредитації.